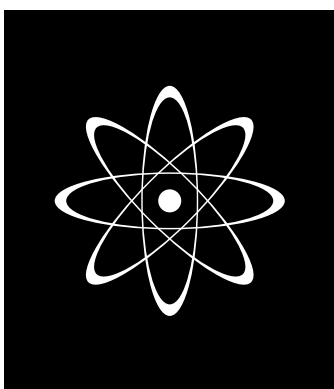
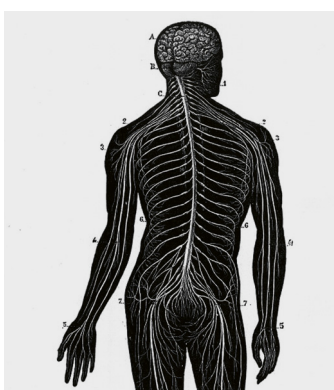
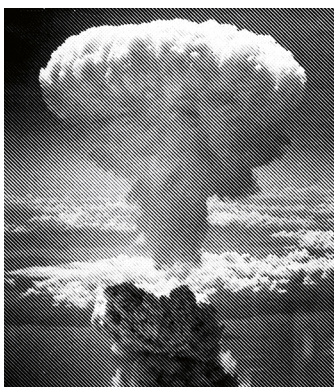
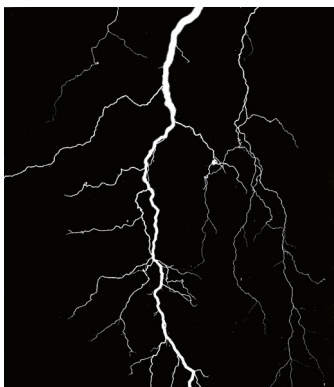

Анна Буяк

Гіпероб'єкти

Ідея найновішої виставки Анни Буяк була надихнута теорією гіпероб'єктів, створеною американським філософом Тімоті Мортоном. Згідно з цією концепцією, гіпероб'єкти – це явища, об'єкти і впливи, що не піддаються людському пізнанню, такі як радіоактивність, глобальне потепління, поклади нафти. Їх нелегко охопити уявою з огляду на їхній масштаб, невидимість, розпорошення. Одночасно вони чинять значний вплив на людство та біосферу планети. І хоча, як пише Мортон, «Вчуваємо їх тонко краєчком ока, спрямувавши зір на щось інше»¹, всі ми в них занурені, не маючи шансів на втечу.

Виставка – це своєрідний «пейзаж-місце», всередині якого гіпероб'єкти деформуються і змінюють концепцію успадкованого довкілля, що є своєрідною «помстою місця», яка є наслідком загроз епохи антропоцену та теперішньої екологічної ситуації. Уявлений простір виставки стає творенням особистого досвіду і страхів авторки, а також баченням кризи, яке належить до спільного досвіду, що переживає людство у XXI сторіччі. Будований мисткинею наратив, присвячений складним відносинам між людиною і природою, не прагне реагувати на почуття провини й апатію, а дозволяє примиритися з дійсністю й намагається перебороти песимістичне мислення про відсутність майбутнього. Це спроба перетворення страшного-невидимого у видиме-приручене.

Мортон як представник об'єкт-орієнтованої філософії (англ. *object-oriented philosophy*), яка вважається галуззю спекулятивного реалізму, сформулював теорію, якої можемо дотримуватися або ні. Анна Буяк поринає в неї й матеріалізує на власні потреби ідею гіпероб'єкта, використовуючи з цією метою засоби й інструменти, пропоновані мистецтвом. На виставці в Студії BWA Вроцлав ми зустрінемо заморожені в часі й просторі артефакти, які відсилають до атмосферних розрядів, вибухів, післяобразів, дії магнітного поля. Ці недоступні повною мірою людському пізнанню явища матеріалізуються в умовних алюмінієвих формах, інсталяціях, а також на фотографіях та у відеороботах.

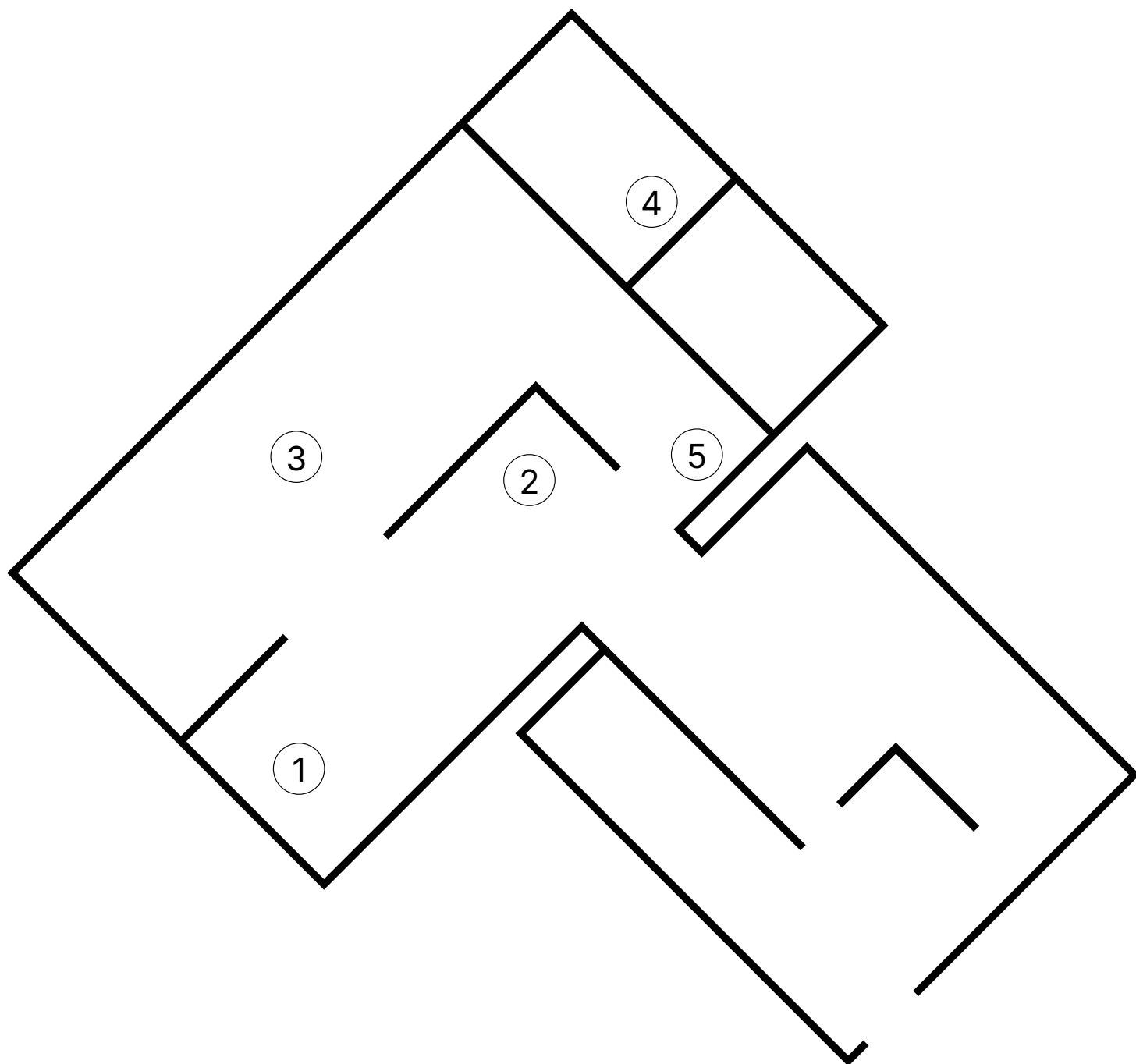
У роботах «Гіпероб'єкти. Кімната блискавок» (2025) та «Примара» (2025) авторка заторкує категорії несамовитості, ілюзії, намагається вловити невловне, те, що можна відчутти лише інтуїтивно, спостерегти

1 Timothy Morton. *Mroczna ekologia. Ku logice przyszłego współistnienia* / Tłum. Anna Barcz. Warszawa: Oficyna Związek Otwarty, 2023. S. 84.

лише фрагментарно. Наприклад, запах озону під час грози, волосся, що стало дибки на потилиці, чи наелектризована котяча шерсть – мить, коли відчуваємо в повітрі атмосферні розряди, хоча бачимо лише короткі спалахи, після яких на сітківці ока залишається гострий післяобраз. Мисткиня вловлює цю мить, затримує, а згодом відпускає в простір галереї. За допомогою скульптури вона дозволяє пережити цей добре відомий і захопливий феномен у новій формі. Вона вводить глядачів у мортонівську темряву, пропонуючи тонку гру між ясністю-зрозумілістю та темрявою-таємницею. Використовує при цьому класичні скульптурні техніки та надзвичайну пластичність алюмінію – чудового провідника струму з винятковими естетичними якостями, який досконало відбиває світло. Готуючи обидві сайт-специфічні інсталяції, мисткиня використала грубі алюмінієві жилки з кабелів високої напруги. У її руках цей матеріал проходить метаморфозу і, згідно з логікою творчого повторного використання, отримує нове життя у сфері мистецтва. Створені інсталяції змінюють сприйняття самого місця, яке вони займають. Удар блискавки зафіксований на виставці не лише у скульптурі, але й на фотографії. Електричні розряди, зустрівшись із людським тілом, залишають виразний фрактальний візерунок, званий фігурою Ліхтенберґа, що нагадує гіллясте дерево або нейрон, тобто клітину, яка здатна обробляти й передавати інформацію у вигляді електричного сигналу. У роботі під назвою «Фігури Ліхтенберґа» (2025) авторка переносить ці візерунки на власну постать і тіло найближчої людини, після чого увічніює цю операцію у фотокадрі.

Іншим захопливим гіпероб'єктом, вловленим на виставці, є дія магнітного поля – невидимої сили, що охороняє життя на Землі. Анна Буяк завдяки використанню феромагнітних якостей металів зосереджує їх в одному місці й пропонує глядачеві у видимій, намацальній формі в роботі «Незбагненне» (2025). А в роботі «Заражені краєвиди» (2025) вона дозволяє насолодитися винятковою красою вибуху й вибухової хвилі, що радикально змінює довкілля й несе невидимий оку радіоактивний опад. Споглядальний характер роботи, отриманий шляхом розтягнутої в часі кінозйомки, контрастує з раптовістю представленого явища і дозволяє спокійно дослідити його природу.

Мисткиня, снуючи цю незвичайну розповідь, веде нас по виставці власним голосом і дозволяє сприйняти гіпероб'єкти за допомогою різних чуттів – зору, слуху, дотику.

1. Заражені краєвиди
відеоінсталяція, знайдена
плівка (зациклене відео),
2025

2. Незбагненне
сталь, магніти, сталева
стружка, 230 × 150 × 80 см,
2025

**3. Гіпероб'єкти. Кімната
блискавок**
інсталяція, алюміній
(з утилізованих відходів),
змінні розміри, 2025

4. Примара
алюміній (з утилізованих
відходів),
люмінесцентна фарба,
бл. 290 × 150 × 90 см,
2025

5. Фігури Ліхтенберга
фотографії, фотографічна
співпраця: Губерт Буяк,
56,7 × 37 см та 36 × 27 см,
2025

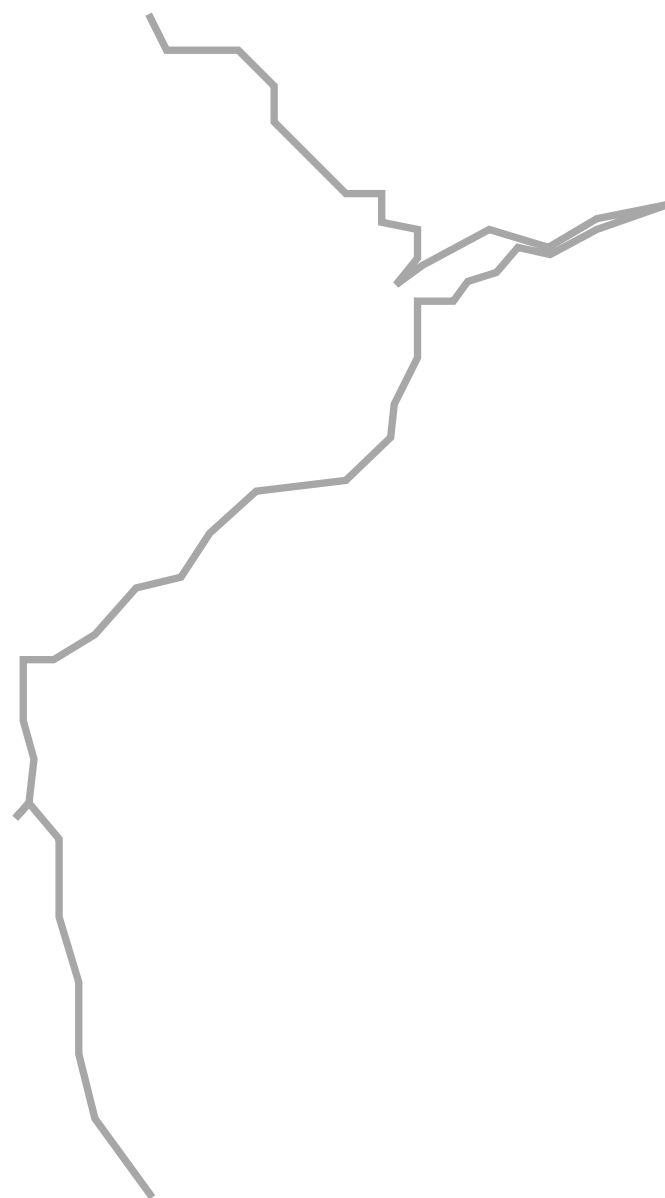
Прагнучи сконструювати певний ментальний комплекс, я хотіла відтворити атмосферу й спосіб відчуження, який супроводжує мене, коли думаю про гіпероб'єкти. Згідно з теорією Тімоті Мортон, ми живемо біля них, із ними, всередині них. Нам не раз випадає нагода відчутти їхню тривожну присутність. Це відбувається тоді, коли тріщини в нашій освоєній реальності інтенсифікуються й торкаються нас. Місце піддається деформації, хоча ми перебуваємо в безпеці, в закритому просторі. Простір, вивернутий навиворіт, раптом стає відкритим, нас викидає назовні. Пропозицією тут стає неможливе – необмежений час, який дозволяє переживати явища, що тривають лише мілісекунди.

* * *

Раніше, коли надходили раптові грози, потрібно було вимкнути світло в усьому житловому будинку. Витягнути вилки з розеток. Це мало запобігти удару блискавки. Ще частіше несприятливі погодні умови спричиняли масштабні аварії енергетичної мережі. Наступало повне знеструмлення, в якому відбувалися лише електростатичні розряди назовні. Темрява, яка не мала нічого спільного з безпекою, провокувала й викликала тривогу. Якби блискавка потрапила всередину будинку, її можна було б приручити й зберегти на довше, розсіяти за її допомогою густу темряву.

* * *

Я уявляю собі, що гіпероб'єкти залишають на нас сліди, що червоно-синіми знаками, схожими на листя папороті, вони витатулюються на наших тілах розповідь про те, як проникають усередину нас, облаштовуються в нервовій системі, обертають нас у свою подобу.

Мисткиня:

Анна Буяк

Кураторка виставки:

Патриція Сікора

Кураторка галереї:

Йоанна Стембальська

Візуальна ідентифікація:

Лукаш Палюх

Продюсування:

Наталія Будзінська

Промоція:

Аґата Каліновська

Доступність:

Маґдалена Вебер

Монтаж:

Якуб Якубович,
Томаш Кочонь,
Марцін Пецина

Співпраця з аудиторією:

Дарія Храсьціна

Редакторська опіка:

Йоанна Осєвич-
Льоренцутті (нагляд),
Малґожата Позьдзік
(редагування), Патриція
Пончек (коректура)

Переклад українською:

Андрій Савенець

Програма BWA Вроцлав:

Катажина Рой

**Пошук коштів і співпраця
з партнерами:**

Береніка Нікодемська

Медійний патронат:

NN6T
Pismo Artystyczne Format
Akademickie Radio LUZ

Організатор:

Галереї сучасного
мистецтва BWA Вроцлав

Директор:

Мацей Буйко

Проєкт є прем'єрним показом, реалізованим у рамках стипендії Міністра культури і національної спадщини Республіки Польща

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Медійний патронат:

